

۱. تعریف رشته

دوره دکتری عمومی دامپزشکی یکی از دوره‌های مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می‌باشد که در خصوص شناخت، پیشگیری، ریشه‌کنی و درمان بیماری‌های حیوانی اعم از بیماری‌های خاص حیوانی و یا بیماری‌های قابل انتقال بین انسان و حیوان، شیوه‌های کنترل و بازرسی بهداشتی مواد غذایی و فرآورده‌های با منشأ حیوانی، بهداشت خوراک و پرورش بهداشتی حیوانات به مطالعه می‌پردازد. دامپزشکان در همه کشورها مسئول بهداشت دام می‌باشند تا بدین وسیله بهداشت و رفاه دام اعم از جانوران خشکی‌زی و آبی، انسان و اکوسیستم فراهم شود.

۲. اهداف رشته

- ۱- دانش‌آموختگان دکتری عمومی دامپزشکی باید دارای دانش و مهارت‌های مناسب و کافی برای جهت‌گیری‌های شغلی متنوع در دامپزشکی از جمله تحصیلات تکمیلی باشند.
- ۲- دانش‌آموختگان دکتری عمومی دامپزشکی باید بتوانند مشکلات بهداشت دام را حل نمایند و باید دانش مدیریت بهداشتی حیوانات اهلی را دارا باشند و بتوانند در صنایع متنوع دامی مشغول شوند.
- ۳- دانش‌آموختگان دکتری عمومی دامپزشکی باید بتوانند از طریق نگارش گزارشات و مقالات علمی؛ شرکت فعال در مجامع علمی و تخصصی ذیربط؛ ارتباط فعال با ارباب رجوع، سازمان‌های دولتی و غیر دولتی تخصصی و انجمن‌های صنفی صنایع مرتبط با رشته دامپزشکی نقش موثر خود را در جامعه ایفا کنند.
- ۴- دانش‌آموختگان دکتری عمومی دامپزشکی باید با ایمان به "ز گهواره تا گور دانش بجوی"، مسئولیت حرفه‌ای خود را در خصوص پیگیری یافته‌های نوین علمی بپذیرند و راه‌حل‌های لازم برای مشکلات جدید را تعقیب نمایند.
- ۵- دانش‌آموختگان دکتری عمومی دامپزشکی باید حساسیت جدی در خصوص رفاه، سلامت و بهداشت کلیه حیوانات را داشته باشند. دانش‌آموختگان باید از مسئولیت‌های خود نسبت به حرفه دامپزشکی از نظر رفتار اخلاقی و حرفه‌ای آگاه باشند و درک مناسبی از سوالات اخلاقی که دامپزشکان با آن مواجه هستند داشته باشند.
- ۶- دانش‌آموختگان دکتری عمومی دامپزشکی باید این فرصت را داشته باشند که در طی دوران تحصیلات دانشگاهی آشنائی و تجربیات خود را در زمینه‌های متنوع غیر از حرفه دامپزشکی افزایش دهند تا آن‌ها را برای گرفتن نقشی مسئولانه در جامعه آماده کند.

۳. ضرورت و اهمیت رشته

- ۱- وجود جمعیت دامی گسترده در جوامع روستایی و عشایری، وجود گسترده مراکز صنعتی پرورش دام، طیور و آبزیان در سراسر کشور و نیاز جمعیت دامی کشور به خدمات دامپزشکی در جهت حفظ سرمایه دامی
- ۲- نیاز جوامع انسانی کشور به کنترل بهداشتی دامها و فراوردههای دامی مورد مصرف انسانها (گوشت، شیر، تخم مرغ، سایر فرآوردههای دامی و اغذیه دریایی) از نظر آلودگیهای عوامل بیماریزا، عوامل آلودهکننده محیط زیست، وجود باقیماندههای دارویی و مواد شیمیایی و
- ۳- تامین نیروی انسانی مورد نیاز دامپزشکی برای خدمت در مراکز آموزشی، پژوهشی، تولیدی، صنعتی و خدماتی مرتبط با دامپزشکی و رشتههای وابسته به گروه پزشکی
- ۴- ضرورت پیشگیری و کنترل بیماریهای مهم واگیردار و بومی (مانند نزاری، سل، بروسلوز، سالمونلوز، سیاه زخم)، بیماریهای نوپدید و بازپدید (مانند جنون گاوی، سارس، آنفلوآنزای مرغی، تب کریمه کنگو، کزونا و بروس شتر، ابولا، زیکا)، بیماریهای حیوانات حیات وحش و اشکال تحت بالینی بیماریها
- ۵- ضرورت کنترل بیماریهای عفونی و ویروسی، باکتریایی، انگلی و قارچی دامها و بیماریهای قابل انتقال بین انسان و حیوان که از نظر سرعت انتشار و ایجاد خسارات اقتصادی در سطح کشور و بینالمللی حائز اهمیت میباشند.
- ۶- گسترش نگهداری حیوانات همراه و دست آموز توسط مردم و سازمانها با اهداف سرگرمی، ورزش، آسایشهای روحی و روانی، انجام امور مرتبط روزمره نیازمندان، نگهداری، جسدیابی یا زنده یابی در هنگام زلزله و سایر حوادث غیرمترقبه، کشف مواد مخدر، مواد منفجره و از این قبیل موارد.

۴. نقش و توانایی دانش آموختگان

۴-۱- چشم انداز

در چشم انداز برنامه ۱۴۰۴، بهینه سازی جایگاه حرفه دامپزشکی و ارتقاء هر چه بیشتر نقش دامپزشکان در حوزه تامین سلامت و امنیت غذایی کشور در طی ۱۰ سال آینده تا سال ۱۴۰۴ هجری شمسی مد نظر می باشد. افق های این چشم انداز در خصوص جایگاه حرفه دامپزشکی و نقش دامپزشکان در حوزه تامین سلامت، بهداشت و امنیت غذایی کشور به شرح زیر خلاصه می بشوند. بدیهی است که وظایف و خط مشی آموزش دامپزشکی کشور توانمند کردن دامپزشکان در زمینه های مختلف با توجه به جایگاه دامپزشکی در برنامه جامع سلامت و ساختار اجرایی و خدماتی دامپزشکی کشور می باشد. در افق ۱۴۰۴، دامپزشکان بایستی از بالاترین و بهینه ترین

توانایی در زمینه‌های زیر برخوردار باشند. توانایی به مجموعه دانش، مهارت ها، نگرش و استعداد اطلاق می شود که در هر یک از زمینه‌های زیر مورد نظر می‌باشد:

۱-۱-۴- اپیدمیولوژی و اجرای نقش موثر در برنامه‌های اپیدمیولوژیک

- دانش و فهم اصول کلی اپیدمیولوژی توصیفی و کاربرد آن در کنترل بیماری و توانایی دستیابی به منابع اطلاعاتی مناسب در این زمینه
- توانایی مشارکت در بررسی اپیدمیولوژیک یک بیماری قابل گزارش، و اجرای نمونه‌برداری، نگهداری، و انتقال نمونه‌ها به طریق مناسب

۲-۱-۴- مدیریت منطقه ای بیماری ها

دامپزشکان بایستی قادر باشند که بیماری‌های اپیدمیک (Epidemic)، زئونوتیک (Zoonotic)، بیماری‌های نوپدید (Emerging Diseases) و بازپدید (Re-Emerging Diseases) را شناسایی، کنترل، پیشگیری، درمان، و در یک کانون محدود کنند. توانایی های زیر برای دانش‌آموخته دکتری عمومی دامپزشکی مد نظر می‌باشند:

- تشخیص علائم بالینی، تعیین مرحله بالینی بیماری، پتانسیل انتقال بیماری، و نحوه انتقال عوامل بیماری‌زا از طریق غذا
- اطلاع از توزیع جغرافیایی بیماری، نحوه انتقال به انسان، و نحوه کسب اطلاعات به روز در خصوص بیماری
- داشتن دانش در خصوص نحوه نمونه‌برداری و استفاده از نمونه‌ها، و کاربرد روش‌های تشخیصی و درمانی مناسب برای پیشگیری و مقابله با بیماری و عامل بیماری‌زا
- دانستن مقررات مربوط به برخورد با یک بیماری و عامل بیماری‌زای خاص و اطلاع از نحوه کسب اطلاعات به روز و این که با کدام سازمان و فرد مسئول بایستی تماس و موارد مشکوک گزارش شوند.
- آشنایی با برنامه های پیشگیری و کنترل بیماری‌های ویژه دامی و بیماری‌های قابل انتقال بین انسان و حیوان

۳-۱-۴- بهداشت مواد غذایی

دامپزشکان باید قادر باشند که تمام اقدامات لازم را برای حفظ امنیت و مناسب بودن مواد غذایی با منشاء حیوانی رعایت و اجرا کنند. توانایی‌های زیر مد نظر می‌باشند:

- مدیریت بهداشت و امنیت زنجیره غذایی از مزرعه تا کشتارگاه (Farm to Slaughterhouse) و در بعضی موارد زنجیره غذایی از مزرعه تا آشپزخانه (Farm to Fork).
- داشتن دانش و اجرای اقدامات در خصوص سلامت غذا در مزرعه (On-Farm Food Safety)

• توانایی بازرسی کشتارگاهی قبل از کشتار، پس از کشتار، و رعایت موازین انسانی کشتار (Humane Slaughter)

• داشتن دانش و توصیف ارتباط بین سلامت دام و سلامت انسان

۴-۱-۴- استفاده صحیح از داروهای دامی، واکسن‌ها، مواد بیولوژیک، و داروهای ضد انگل و حشره داروهای دامی، واکسن‌ها، مواد بیولوژیک، داروهای ضد انگل و حشرات برای پیشگیری، تشخیص، درمان، کنترل و ریشه کنی بیماری‌ها و آفات دامی (Animal Pests) استفاده می‌شوند. توانایی‌های زیر مد نظر می‌باشند:

- استفاده و ثبت مناسب داروها، واکسن‌ها و مواد بیولوژیک
- بهره‌گیری مناسب از زمان تجویز دارو به منظور اجتناب از احتمال باقی ماندن دارو در محصولات با منشاء حیوانی که به مضرر انسان می‌رسند.
- آشنایی با مکانیسم‌هایی که به افزایش مقاومت عوامل بیماری‌زا به داروها می‌انجامد.

۴-۱-۵- رعایت رفاه و آسایش حیوانات و موازین اخلاقی در زمان پرورش، حمل و نقل و درمان رعایت رفاه و آسایش حیوان (Animal Welfare) توسط صاحبان دام و افرادی که با دام سر و کار دارند بایستی توسط دامپزشکان توصیه و برای اجرا تاکید شود. در صورت برخورد با موارد عدم رعایت موازین آسایش حیوان لازم است با توصیه دامپزشکان این موارد تصحیح شوند. دامپزشکان بایستی از نحوه کسب اطلاعات در خصوص اطلاعات به روز در رابطه با رعایت آسایش حیوان در هنگام نگهداری، پرورش، حمل و نقل، درمان و کشتار آگاه باشند.

۴-۱-۶- آشنایی به قوانین و مقررات ملی و بین‌المللی و اخلاق در دامپزشکی قوانین و مقررات دامپزشکی (Veterinary Legislation) جزء اساسی از زیر ساختارهای ملی است که مراکز اجرایی کشور را قادر به اجرای صحیح برنامه‌های پایش مداوم، کنترل و پیشگیری بیماری‌ها می‌کند. توانایی‌های زیر مد نظر می‌باشند:

- اطلاع از مبانی مقررات و قوانین دامپزشکی در سطوح مختلف ناحیه‌ای، استانی، منطقه‌ای و کشوری
- داشتن دانش لازم در خصوص نحوه کسب اطلاعات به روز در خصوص قوانین و مقررات دامپزشکی
- داشتن دانش و کاربرد موازین اخلاقی دامپزشکی (Veterinary Medical Ethics) در فعالیت‌های روزمره
- توانایی کسب جایگاه پیشرو در جامعه در زمینه موازین اخلاقی مرتبط با نگهداری و استفاده از حیوانات

۴-۱-۷- برقراری ارتباط علمی با جامعه تخصصی و غیر تخصصی

دامپزشکان بایستی توانایی لازم برای برقراری ارتباط موثر با افراد دارای تخصص‌های مرتبط و غیر مرتبط جامعه را داشته باشند. بخش مهمی از این ارتباط با مراجع اجرایی کشور (از جمله سازمان دامپزشکی کشور، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) و ارائه پیشنهادات و بازخوردهای مناسب در موارد مرتبط با سلامت و بهداشت و امنیت غذایی کشور می باشد

۴-۱-۸- مهارت های بالینی و تشخیصی

دامپزشکان باید دارای مهارت و ورزیدگی لازم در تشخیص های بالینی و اقدامات درمانی بر روی دام های بیمار باشند. لذا دوره تحصیلی دکتری عمومی دامپزشکی باید در زمینه های طب بالینی، بیهوشی، جراحی، تصویربرداری تشخیصی، و مامائی و بیماریهای تولید مثل آموزش های لازم را فراهم کند. برنامه درسی علوم بالینی باید طوری طراحی و اجرا شود که دانشجوی دامپزشکی به دام بیمار و یا دامداری ها دسترسی داشته باشد. دامپزشکان باید توانائی لازم برای تهیه تاریخچه کامل از دام بیمار، انجام کامل معاینات بالینی بر روی دام بیمار، تشخیص تفریقی، تشخیص نهایی بیماری و ارائه برنامه درمانی مورد نیاز را داشته باشند. دامپزشکان باید قادر باشند ارتباط کلامی و نوشتاری موثر با صاحب دام، دامپزشکان همکار، و سایر رده های دامپزشکی برقرار کنند.

۴-۱-۹- آشنائی با زمینه‌های حفظ اکوسیستم و محیط زیست

طب حفاظت از اکوسیستم و محیط زیست (Conservation Medicine) حوزه‌ای جدید و بین رشته ای از علوم است که در مورد تاثیر دوسویه شرایط گوناگون محیطی بر سلامت انسان و دام بحث می کند. به نظر می رسد انسان‌ها آسیب زیادی را بر محیط زیست وارد می‌کنند. مشکلات سلامت محیط زیست ناشی از عملکرد انسان و دام بسیار پیچیده است و هنوز دانسته‌ها در این موارد بسیار محدود است. توانائی های زیر برای دانش‌آموخته دکتری عمومی دامپزشکی مد نظر می‌باشند:

- دامپزشکان باید قادر باشند با متخصصین سایر رشته‌ها مانند پزشکی، میکروبیولوژی، اپیدمیولوژی، اکولوژی، پاتولوژی، تجزیه و تحلیل چشم‌انداز، بیولوژی دریائی، توکسیکولوژی، آنترپولوژی، اقتصاد، علوم سیاسی و همکاری‌های مشترک و تعاملی برای حل اینگونه مشکلات برقرار کنند.
- دامپزشکان باید توانائی تحلیل اپیدمیولوژیک در ارتباط با فاکتورهای محیطی، عوامل بیماری‌زا و عوامل میزبانی اعم از حیوان و غیر آن را داشته باشند.
- دامپزشکان باید توانائی تحلیل نقش دامپزشکی در کاهش خطرات زیست محیطی و ارتقاء بهاشت دام، محیط و انسان را داشته باشند.